

Резюме

Статията свързва чрез метафоричния образ на цветята китайската политическа кампания от 1957 г. „100 цветя“ и антивоенното движение „Flower Power“ в САЩ в средата на 60-те години. Фокусът е върху нагледите, тоест върху картината на света в съзнанието, върху обогатеното с памет възприемане на действителността, както и върху префункционализирането на флоралната метафора.

Ключови думи

политически метафори, протести, Китай, фотожурналистика, Flower Power.

На 27 февруари 1957 г. председателят Мао цитира стих от Сима Сянджу, живял между 179 и 117 г. пр. н. е.: „Нека разцъфнат сто цветя, нека сто философски школи се съревновават!“ (на китайски: 百花齐放, 百家争鸣, *Bǎihuā qífàng, bǎijiā zhēngmíng*). Красив ход напред – чрез връщане в златния век на китайската философия. А той е бил между 6. и 3. век пр. н. е. Самият стих е от „Рапсодия за императорския лов“ (голяма поема, известна и под името „Рапсодия за парка Шанглин“). В поемата се разказва за това как императорът прави ревизия на ловния парк и след изброяване на всяко убито животно и птица и на всяко виреещо в него цвете и дърво, сходни с описанието на вселената, изрисувана върху щита на Ахил в „Илиада“ (в китайската поема има дори списъци с реки, а освен животните и растенията подробно са изредени дори минералите), решава да го превърне в достъпна за народа градина. С което показва, че е всемогъщ. А паркът е просто алегория за света. Така твърди поне Марк Едуард Луис в книгата си „Литература и власт в Древен Китай“ (Lewis 1999: 317-320).

В същата реч на Мао присъства и прагматиката на деня: „Нашето общество не може да отстъпи, то може само да прогресираща... Критиката към бюрокрацията тласка правителството напред.“ Стига критиката да е „градивна“, а не „разрушителна“ (когато е споделена „с врага“). И какво става ли? Настъпва златното време на стенвестниците дадзибао, а студентите и интелектуалците се хвърлят да критикуват вече проведени

кампании като тази срещу контрареволуционерите и да настояват за справяне с все още съществуващото робство, срещу забраната на чуждестранната преса и книги, срещу корупцията и привилегиите на партийните лидери. През лятото на 1957 г. администрацията на министър-председателя Чжоу Енлай е затрупана от милиони писма. И ситуацията сякаш започва да излиза от контрол. През юли 1957 г. Мао слага край на кампанията „100 цветя“, призовава интелегенцията да се обедини срещу възползвалите се от свободата на словото врагове, започва да изпраща за превъзпитание чрез селскостопански труд, развита е и системата на трудовите лагери.

Но като част от кампанията „100 цветя“ достъп до Китай получава френският фотограф Марк Рибу. И така започва неговото 40-годишно китайско приключение.¹ По време на това свое първо посещение в Китай през 1957 г. той прави над 900 снимки. Пекин тогава е град, по чиито улици се движат 400 автомобила.

Марк Рибу, Пекин, 1957

Представителна колекция от снимките на Рибу от Китай може да се разгледа в електронното списание *Photography of China*, създадено през 2011 г.: <http://photographyofchina.com/blog/marc-riboud>.

А Рибу успява достатъчно често да „се изгуби“ от своите домакини и така да хване в крачка ежедневието на китайците – млади двойки в танцова зала, които се въртят из нея, без да обръщат внимание на огромния плакат на своя вожд, който се извисява над тях; работници на обяд в столова, забравили да свалят работните си очила, докато ядат ориза си; приклекли актьори със саби в оперен спектакъл направо на поляната край севернокитайско село; инженер в стоманолелярен завод в Аншан зад бюро с пет тлъсти телефонни апарата пред него. На една от снимките е запечатана танцова забава в същия завод в Аншан, а жената от двойката на преден план е с противогрипна маска на лицето. Непринудени, случайни, но въпреки това политически кадри. А проявите на любов, съпричастие и солидарност, предадени на езика на лирическия реализъм, обикновено са разчитани като защитна реакция спрямо тоталитарната власт.

Марк Рибу, Танцова забава в стоманолелярния завод в Аншан, 1957

Чудесна пролет е китайската през 1957 г. Нищо, че „цветята“ на разнообразните философски школи така и не разцъфват отново повече от две хилядолетия след някогашния си апогей.

Снимката, с която най-често свързват Рибу, обаче не е от Китай, макар много кадри от Китай да са сред шедьоврите му: кадърът от 1957 г. със Забранения град в Пекин под

снега; кадърът от 1965 г. на пекинска улица с провинциално спокойствие; кадърът от 1971 г. с огромната статуя на Мао, сочещ с ръка към светлите бъднини, и с пушека от голям комин, извит в същата посока (послушал заповедите на вожда), кадрите от китайските Кремиковци и Димитровград. Снимката, с която най-често свързват Марк Рибу (дори с нея се открива некрологът му в „Гардиън“ от 2 септември 2016 г. – [Hopkinson 2016](#)), е от 1967 г. На нея е запечатан момент от проява на т.нар. „Flower Power“: поход срещу войната във Виетнам, а по-общо – срещу американския империализъм.

Марк Рибу, 17-годишната американка Ян Роуз Кашмир пред Пентагона по време на антивоенен поход, 1967

Както си спомня години по-късно момичето от снимката, протестиращите са започнали да се събират около езерото при мемориала „Линкълн“ ([Radnor 2014](#)). За първи път Ян Роуз Кашмир чула всички да казват: „Да живее Че, да живее Че“. А тя нямала представа кой е този Че!

Но ето как си спомня тези събития пред „Гардиън“ през 2014 г.:

„Когато наближихме Пентагона, Националната гвардия се нареди, за да образува кордон. Някой раздаваше цветя, ето как се оказах с хризантема в ръка. Вървах

напред-назад, призовавайки войниците да се присъединят към нас. За миг не ми хрумна, че съм в някаква опасност. Беше преди стрелбата срещу студенти при вънненията в университета „Кент Стейт“ в Охайо през 1970 г., така че кой изобщо ще си помисли, че може да бъде застрелян на митинг?

Никой от тях не ни гледаше в очите. Оградиха ме. По-късно фотографът ми каза, че е забелязал как треперят. Вероятно са се страхували, че ще им бъде казано да стрелят по нас.

Ако погледнете лицето ми, аз съм изключително унила: в този момент разбрах колко млади са тези момчета.

Нямах представа, че някой ме е снимал. Останах на протеста, докато се стъмни, и след това се прибрах въщи с автобуса. За мен това не беше кой знае колко важен ден.“

Знаела или не, че е снимана, г-ца Кашмир е превърната в символ. С бяла хризантема пред устните си и емпатичен поглед. Коментарът на Марк Рибу е доста по-неправдоподобен и приповдигнат: „За момент имах впечатлението, че войниците се страхуват повече от нея, отколкото тя от щикове им.“

Бърни Бостън, Джордж Харис вткъква карамфили в дулата на пушки по време на антивоенен поход пред Пентагона, 1967

Но от същото събитие друга снимка (Boston 1967) бива номинирана за наградата „Пулицър“ – на фотографа Бърни Бостън от днес несъществуващия вестник „Вашингтон Стар“. Тя е много по-разказвателна, по-очаквано репортерска. Толкова репортерска, че дежурният редактор във вестника не я избира за първа страница, а я пуска в материала вътре. Бърни Бостън е уловил млад мъж в пуловер с плетка на коловози да тъпче бели карамфили в дулата на пушките. Прави го с някакво старание, все едно е помолен да зареди пушката с цветя. Не е странно, че в спора кой е младият мъж на снимката по-разпространената версия (Silva 2003: 106) е за 18-годишен по онова време актьор, починал при първата вълна на СПИН в началото на 80-те години.

Движението „Flower Power“ започва в Бъркли, Калифорния като протест срещу войната във Виетнам с много символика и спектакуларност. Поетът битник Алън Гинсбърг в есето си от ноември 1965 г. *„Demonstration Or Spectacle As Example, As Communication Or How To Make a March/Spectacle“* насърчава използването на „купища цветя“, които да се тикат в лицето на всички свидетели и участници в проявите на гражданска съпротива на насилието с мирни средства:

„Купища цветя – визуален спектакъл – особено концентриран в предните линии. Може да се използват за изграждане на барикади, за подарък на Hell's Angels, полицията, политиците, пресата и зрителите, когато това е необходимо или в края на целия парад... Участниците в походите трябва да носят кръстове, които да бъдат изправяни отпред в случай на насилие, като във филмите за Дракула ...“

Битката е на първо място за ефект върху колективната памет. На мотористите от Hells Angels, организиращи свои демонстративни гонки в подкрепа на войната, активистите на „Flower Power“ противопоставят сцени, в които държат играчки и бонбони. А кадрите на протестиращи младежи с цветя срещу въоръжени полицаи или войници започват трайно да пълнят архивите на медиите. И фоторепортерите вече 50 години само чакат подобна гледка, за да се опитат отново и отново. Сякаш няма по-естествен знак за един протест. Протестът и цветята са така споени, че едва ли ще е възможно някога да се осъществи

пожеланието, което прави в „Балтимор Сън“ (Giordano 2017) Дж. М. Джордано: „Май е време да оставим цветята в градините, където им е мястото.

Цитирана литература

Boston 1967: Boston, Bernie. George Harris sticks carnations in gun barrels during an antiwar demonstration at the Pentagon in 1967 // The Washington Evening Star.

<https://media.washingtonpost.com/wp-dyn/content/photo/2007/03/17/PH2007031701303.html>

Giordano 2017: Giordano, G. M. On the tradition of flowers as peaceful resistance // Baltimore Sun, 7 February 2017.

<https://www.baltimoresun.com/citypaper/bcp-020817-mobtow-beat-flower-photos-20170207-story.html>

Hopkinson 2016: Hopkinson, Amanda. Marc Riboud obituary // The Guardian, 2 September 2016.

<https://www.theguardian.com/artanddesign/2016/sep/02/marc-riboud-obituary>

Lewis 1999: Lewis, Mark Edward. Writing and Authority in Early China // SUNY Press, 1999, 544 pp.

Radnor 2014: Radnor, Abigail. That's me in the picture: Jan Rose Kasmir at an anti-Vietnam war rally at the Pentagon, in 1967 // The Guardian, 7 November 2014.

<https://www.theguardian.com/artanddesign/2014/nov/07/jan-rose-kasmir-anti-vietnam-rally-pentagon>

Silva 2003: Silva, Horacio. Karma Chameleon // The New York Times Magazine, Aug. 17, 2003.

<https://www.nytimes.com/2003/08/17/magazine/karma-chameleon.html>

MARC RIBOUD AND THE TRUTH ABOUT FLOWERS

Assoc. Prof. Yordan Eftimov, Ph.D.
New Bulgarian University in Sofia

Abstract

The article links the metaphorical image of flowers to the 1957 Chinese political campaign “100 Flowers” and the anti-war “Flower Power” movement in the United States in the mid-1960s. The

focus in the article is on the acute experience, that is, on the imagery of the world in our mind, on the perception of reality shaped by memory, as well as on the prefunctionalization of the floral metaphor.

Keywords

political metaphors, protests, China, photojournalism, Flower Power.